

BEYOĞLU SENİN

KATILIMINLA
BEYOĞLU

BEYOĞLU PLANLAMA TARİHİ
PANEL RAPORU

16 ŞUBAT 2022

“BEYOĞLU PLANLAMA TARİHİ” KONULU PANEL

GİRİŞ

İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Şehir Planlama Müdürlüğü tarafından 2020 Eylül ayından itibaren katılımcı bir şekilde yürütülen Beyoğlu ilçesi Strateji Planı çalışmaları ve “Beyoğlu Senin” etkinlikleri kapsamında Beyoğlu'nun temel meselelerini gündeme taşımak ve konunun uzmanlarıyla tartışılmasını sağlamak amacıyla panel ve söyleşiler düzenlenmektedir.

İstanbul Kent Konseyi işbirliği ile gerçekleştirilen tematik panel ve söyleşilerin sekizincisi olan “Beyoğlu Planlama Tarihi” konulu panel 16 Şubat Çarşamba günü çevrim içi olarak gerçekleştirilmiştir. Ayrıca panel, İBB Şehir Planlama Müdürlüğü YouTube kanalında canlı olarak yayımlanmıştır.

Panel; öncelikle İBB Şehir Planlama Müdürü Fatih Doğan'ın sürece dair genel başlıkları içeren açılış konuşması ile başlamıştır. Fatih Doğan konuşmasında;

“ İstanbul Büyükşehir Belediyesi olarak bir süredir Beyoğlu ilçe bütününde Beyoğlu Senin adıyla katılımcı bir planlama süreci yürütüyoruz. Bu bir stratejik plan çalışmasıdır. Bu çalışmayla Beyoğlu'nda en başta sağlıklı bir kentsel çevre oluşturmayı amaçlıyoruz. Kaybolmakta olan tarihi, kültürel ve doğal değerlerimiz var. Bunların karakterini korumak ve yeniden yeşertmek istiyoruz. Beyoğlu'nu, yeni bir anlayışla hem sakinlerinin, hem de kullanıcılarının katılımıyla ve bütüncül olarak planlama çabamızdayız. Beyoğlu Senin kapsamında Beyoğlu'nun temel meselelerini gündeme taşımak ve konunun uzmanlarıyla tartışmak için oluşturduğumuz panel ve söyleşi serimize devam ediyoruz. Bugünkü panelimizin konusu, Beyoğlu planlama tarihidir. Yaşanabilir Beyoğlu teması altında gerçekleştireceğimiz panelde Beyoğlu'nun günümüze kadar tanık olduğu planlama süreçleri, hem merkezi hem yerel yönetimlerin büyük projeleri ve bunların hukuki süreçleri, koruma politikaları ve uygulamalarına dikkat çekilecek, özellikle 2000'lerden sonra Beyoğlu'ndaki mekansal değişimlere - ki çok büyük değişik değişimler oldu - bütüncül bir bakış ortaya konulacaktır.”

Açılış konuşmalarının ardından İBB Şehir Planlama Müdürü Fatih Doğan moderatörlüğünde gerçekleştirilen panel kapsamında; Beyoğlu'nun günümüze kadar tanık olduğu planlama süreçleri, büyük projeler, hukuki süreçleri ve özellikle 2000'ler sonrası olmak üzere geçmişten günümüze Beyoğlu'ndaki mekansal değişikliklerin ve kentsel mücadele alanlarının fotoğrafı bütüncül bir bakış açısıyla ortaya konulmuştur. Ardından mevcut koruma politikaları ve pratiklerine dikkat çekilerek bundan sonra yapılması gerekenler üzerinde durulmuştur. Panel Mimarlar Odası İstanbul Büyükşehir Şubesi'nden Yüksek Mühendis Mimar Mücella Yapıcı, Şehir Plancıları Odası İstanbul Şubesi'nden Şehir

Plancısı Pelin Pınar Giritlioğlu ve Koruma Mimarı Zeynep Ahunbay konuşmacı olarak katılmıştır. Panel sonunda İBB Şehir Planlama Müdürü Fatih Doğan tarafından değerlendirme ve kapanış konuşması gerçekleştirilerek panel sonlandırılmıştır.

PANEL ÇIKTILARI

Pelin Pınar Giritlioğlu (Şehir Plancısı / Şehir Plancıları Odası İstanbul Şubesi):

Beyoğlu'nun planlama süreci aslında 19. yüzyılda yangınlar ile birlikte başlıyor. Beyoğlu, çok büyük yangınlar geçiriyor özellikle de “Harik-i Kebir” adı verilen büyük Beyoğlu yangını ile birlikte çok geniş, kapsamlı bir tahribata konu oluyor. Bu yangınlarla birlikte Beyoğlu'nun yeniden yapılanma sürecinde itfaiye taburlarının oluşturulması, yangın sigortalarının hazırlanması, ahşap binaların yerine kâgir binaların yapılması ve yeni semtlerin oluşması gibi adımlar atılmaya başlanıyor. Beyoğlu o zamanlar çoğunlukla bahçeli ve ahşap evlerden oluşan bir yapıya sahip ancak yangından sonra Elmadağ, Gümüşsuyu ve Nişantaşı gibi akslarda yeni yapılanma alanları oluşmaya başlıyor. Bu dönemde, Huber, Goad, Pervititch haritaları gibi çok sayıda önemli yangın sigorta haritaları yapılmaya başlanıyor. Bu yıllarla birlikte Beyoğlu'nun bugünkü kimliği oluşmaya başlıyor. Beyoğlu, İstanbul'un finans merkezi ve deniz ticaretinin merkezi konumunda. Haliç şehrin dışı açılan kapısı niteliğini taşıyor. Bununla birlikte Galata ve Pera bölgeleri Batılılaşmanın da ilk hareketlerini gördüğümüz alan olarak karşımıza çıkıyor. Beyoğlu'nda büyükelçilikler, konsolosluklar özellikle azınlıklar eliyle yapılan apartmanlar, hastaneler, hanlar, oteller, okullar, pasajlar gibi çok sayıda yapıda yabancıların etkisini görüyoruz. Bu yapılar, büyük yangından sonra birbiri ardına Beyoğlu'nu şekillendirmeye başlıyor. Aynı zamanda o yıllarda çok sayıda tiyatro, opera binası, gazinolar ardı ardına açılmaya başlıyor; dolayısıyla kültür yapılarının Beyoğlu'nun kültürel kimliğini oluşturmaya başladığına tanık oluyoruz. Bu kültür yapılarının Cumhuriyet Dönemi'nde Atatürk Kültür Merkezi ile devam ettirildiğini görüyoruz. Bununla birlikte yine bu dönemde bölgede askeri yapılar da var. Bunların arasında planlama çalışmalarına da konu olan, Prost planları ile birlikte yıkılan ve Gezi Parkı'nın yapıldığı alanda bulunan Topçu Kışlası yer alıyor.

Erken dönem planlama çalışmalarına baktığımızda 19. yüzyılda, G. d'Ostoya planlarını bunun arkasından Karaköy, Galata, Taksim, Pangaltı bölgelerini kapsayan Huber tarafından yapılan 1/1000 ölçekli haritaları, Goad şirketi tarafından hazırlanan 1/600 ölçek sigorta haritalarını, 1920'lerde Pervititch haritalarını arkasından da 1/500 ölçekli Suat Nirven paftalarını görüyoruz. Bu çalışmalar Beyoğlu ile ilgili yapılan ilk çalışmalar olarak karşımıza çıkıyorlar.

Karaköy, 19. yüzyılın son çeyreğinden itibaren Osmanlı finans merkezi olarak kendini gösteriyor ve öne çıkıyor. Bankalar, sigorta şirketleri burada yoğunlaşmaya başlıyorlar. Osmanlı Bankası'nın 1856'da

Bankalar Caddesi'ne gelmesinin önemli bir rolü var. Bunun arkasından yabancı sigorta şirketleri de bölgede ofisler açmaya başlıyorlar ve Altıncı Daire-i Belediye Beyoğlu'nda kuruluyor. Belediyenin burada kurulmasının önemli sebeplerinden biri dışarıdan gelen baskılar. Altıncı Daire-i Belediye burada o dönem için çağdaş, batılı kentsel hizmetleri sunmaya başlıyor. Elektrikli tramvay, tünel ilk defa burada açılıyor aynı zamanda kıyı alanı önem taşımaya devam ediyor ve ticaret hacmi giderek artıyor. Bununla birlikte limanda gümrük binaları, yolcu terminalleri ve deniz antrepoları yapılmaya başlanıyor. Bu dönemde henüz deniz ve kent ilişkisi kapalı değil; kentin hala kıyı ile ilişkisi var. Saray'ın Dolmabahçe'ye taşınması, bununla birlikte kıyıya paralel bir ulaşım aksının yoğunlaşmaya başlaması ve yapılaşmanın bu tarafa doğru gelişmeye başlamasıyla bu dönemde Karaköy Meydanı oluşuyor. Aynı zamanda Tünel'in açılması da Karaköy Meydanı'nın gelişmesi açısından önemli adımlardan bir tanesi. Bu kapsamda burada imar faaliyetleri çerçevesinde Karaköy kapısı yıkılıyor. Havyar Han, Komisyon Han, Borsa gibi Karaköy Meydanı sınırlarını tarif edilen eden belirgin yapılar burada yerini alıyor. Komisyon Han, Karaköy Meydanı düzenlemesinin ardından yaptırılıyor. Havyar Han'ın şu anda izi yok fakat yurtdışından gelen havyarların burada toplandığını ve buradan lokantalara dağıtıldığını dolayısıyla Karaköy'ün bir gastronomi geçmişi olduğunu biliyoruz. 1960'lı yıllardan itibaren İstanbul'da yoğunlaşan göçlere bağlı olarak Karaköy Meydanı transit bir merkez haline geliyor. 1964'te Karaköy alt geçidi açılıyor ve yayaların yolun altına geçmesi ile birlikte Karaköy tamamen araç trafiğine teslim ediliyor.

20. yüzyıl da, 1938-1949 yılları arasında Henri Prost tarafından Beyoğlu planları yapılıyor. Bu planların uygulanması sırasında çok sayıda yıkım olduğunu söyleyebiliriz. Bu dönemde önemli eserler birbiri ardına yıkım çalışmalarına kurban gidiyor. Prost bir yandan kimliği ve hafızayı tarif eden bir takım uygulamalar ortaya koyuyor ve eleştiri almaya başlıyor. Bunun üzerine 1952 yılında 5 kişilik müşavirler heyeti kuruluyor. Ancak bu heyet de Beyoğlu bölgesini düzenleyecek ve koruma yaklaşımı geliştirecek çok büyük bir başarıya ulaşamıyor. Karaköy Meydanı açılırken belediyenin bir planının olmaması, imar bürosu bulunmasına rağmen inisiyatifin planlama uzmanları yerine idareye geçmiş olması, kamulaştırmaların projeye dayanmadan ve yüzeysel incelemelerle yapılmış olması eleştirilere konu oluyor.

1980 sonrası dönemde ihtilal ve ardından gelen yeni anayasa ile birlikte kentin yeni yasaları neo-liberal bir dille yazılıyor. Bunların en önemlilerinden bir tanesi de ilk yasalardan biri olan Turizmi Teşvik Kanunu oluyor. Bu kanunla birlikte İstanbul'un birçok bölgesinde turizm alanları, turizm merkezleri, turizm bölgeleri ilan ediliyor ve Beyoğlu da bundan payını alıyor. Beyoğlu'nun Dalan dönemiyle birlikte Haliç'in temizlenmesi ve Tarlaş ve Perşembe Pazarı yıkımları, Gökkafe ve Park Otel'in olduğu yerdeki turizm merkezi ilanları, İstiklal Caddesi Yayalaştırma Projesi, 1993 yılında Beyoğlu'nun kentsel sit alanı olarak ilan edilmesi ve ardından 5366 sayılı Yenileme Kanunu ile birlikte

Tarlabaşı ve Perşembe Pazarı'nın yenileme alanı olarak ilan edilmesi, nazım ve uygulama imar planları, 2009 yılında yürürlüğe giren çevre düzeni planı, İstanbul'un Avrupa Kültür Başkenti olması ve ajansının Taksim'de yer alması ve ardından gelen diğer dönüşüm projeleri ve en son konuştuğumuz Kültür Yolu Projesi gibi birçok meseleye konu olduğunu söyleyebiliyoruz. 2010 yılı sonrasında başta Gezi Olayları, Topçu Kışlası yıkımı, AKM'nin yıkılması ve karşısında Taksim Camii'nin yükselmesi, Emek Mücadelesi ile Beyoğlu'nun kültürel kimliğinin de ideolojik bir yaklaşımla yıkılmaya çalışması ardından Galataport, Haliç Tersanesi, Martı projesi gibi birçok projenin planlama sürecine bakacağız.

1980'li yılların ardından büyük yapılar dönemi İstanbul'un birçok yerinde olduğu gibi Beyoğlu'nda da başladı. Bunun ilk örneği Park Otel ise 80 darbesinden bir buçuk yıl sonra yürürlüğe giren 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu'ndan yararlanarak 1930'da İstanbul Gümüşsuyu'nda tarihi otelin arazisine plan değişikliği yapılarak inşa edilmeye başlandı. Gökdelenin inşa iznini dönemin İstanbul Büyükşehir Belediyesi Başkanı Bedrettin Dalan, plan değişikliğini İBB Meclisi'ne sunmadan kendi imzasıyla onayladı. Ocak 1989'da Beyoğlu Belediyesi, Sürmeli Turizm A.Ş.'ye inşaat ruhsatı verdi. Bu plana göre ve ruhsata göre binanın 33 katlı olması planlanıyordu. Mahalle sakinlerinin açtığı davalarla inşaatı karşı başlatılan hukuk mücadelesi, 1993-1994'te dönemin İBB Bakanı Nurettin Sözen'in onayıyla 17 katı tıraşlanarak başarıya ulaştı. Ancak sonrasında planların iptal edilmesi, turizm planları kapsamında yeni otelin yapılması süreçleri birbirini takip ederek aslında çok büyük bir başarı sağlanamadı. Bununla birlikte aynı yıllarda Gökkafe karşıımıza çıkıyor. Beyoğlu Belediyesi'nden ruhsat alamayan Gökkafe, bir gece yarısı operasyonu ile ilçe sınırları değiştirilerek Şişli Belediyesi'ne geçiriliyor ve oradan ruhsat alınıyor. Süzer Holding, 1984'de Abdülhamit'in "Dolmabahçe vadisinde, Taşkılla, Gümüşsuyu ve Maçka Askeri Kışlaları ile İstanbul'a havağazı dağıtan Gazhane tarafından çevrelenen araziye güvenlik gerekçesiyle inşaat yapılamaz" şerhini de Şişli Tapu Bölge Müdürlüğüne başvurarak kaldırtıyor. 1984-89 yılları arasında İstanbul Büyükşehir Belediye Başkanlığı yapan Bedrettin Dalan döneminde 24,5 metre olan inşaat projesi 134 metreye, işyeri oranıysa yüzde 20'den yüzde 80'e çıkarılarak yoğunluk artırılıyor. 1987 yılında başlayan inşaatın ruhsatı 1988'de alınıyor ve "Pera Bahçeleri" olarak adlandırılan parkın orta yerinde gökdelen inşaatı için hafriyata başlanıyor. Bütün davalara ve yıkım kararları çıkmasına rağmen bu yapı da yerinde kalıyor. Yine aynı yıllarda Dalan döneminde Tarlabaşı yıkımları başlıyor. Bu planlar davalık oluyor ve yine o dönemde ilk defa "üstün kamu yararı" lafını mahkemeden duyuyoruz. Mahkeme, burada "tarihi yapıların korunması bir kamu yararadır ancak burada bu yolun yapılması da bir kamu yararadır" diyerek tarihi yapılar çok sayıda yıkılsa da dönemi belgeleyecek yeterli sayıda yapı yine de kalacağı için "buradaki üstün kamu yararı yolun yapılmasıdır" şeklinde bir karar veriyor. Bununla birlikte Dalan Dönemi'nin hukuksuz uygulamaları Perşembe Pazarı'nda da devam ediyor. Gece operasyonları ile yargı kararları beklenmeden Perşembe Pazarı'nda yıkımlar yapılıyor.

2010'lerden sonraki dönemde ilk olarak Taksim Meydanı Yayalaştırma Projesi karşımıza çıkıyor ve buna yönelik 1/5000 ve 1/1000 ölçekli Koruma Amaçlı İmar Planı Tadilatları yapılıyor. 2011 yılında Topçu Kışlası I. Dereceden tescile konu oluyor. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı İstanbul II Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu, Topçu Kışlası'nın I. dereceden tesciline ve yeniden inşasına 09.02.2011 tarihinde karar veriyor. Ardından İBB Meclisi'nin 16 Eylül 2011 gün ve 2111 sayılı kararı ile "Beyoğlu İlçesi Taksim Meydanı Yayalaştırma Projesi'ne ait 1/5000 ve 1/1000 ölçekli Koruma Amaçlı İmar Plan Tadilatları" ile Taksim Meydanı'na ilişkin plan değişikliği teklifi karar altına alınıyor. İstanbul II Numaralı Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu "Beyoğlu İlçesi Taksim Meydanı Yayalaştırma Projesi'ne ait 1/5000 ve 1/1000 ölçekli Koruma Amaçlı İmar Plan Tadilatlarını 04 Ocak 2012 tarihinde 165 sayılı karar ile onaylıyor. 14.02.2012 tarihinde 1/5000 ve 1/1000 ölçekli Beyoğlu İlçesi Taksim Meydanı Yayalaştırma Projesi Koruma Amaçlı Uygulama İmar Planı Tadilatları askıya çıkarılıyor. Söz konusu planların 3 Numaralı plan notunda "09.02.2011 gün ve 4225 sayılı İstanbul II Numaralı K. ve T.V.K.B. Kurulu kararı ile korunması gerekli kültür varlığı olarak tescil edilen "Taksim Kışlası" kentsel tasarım projesi ile bir bütünlük içerisinde değerlendirilecektir" deniyor. Yayalaştırma projesinin ardından Topçu Kışlası'ndaki ısrarla birlikte o dönemde Gezi Olayları ortaya çıkıyor.

Aynı yıllarda yenileme alanlarının giderek çoğalmaya başladığına tanık oluyoruz. Perşembe Pazarı 20.02.2017 tarih 2017/9942 sayılı 1 Numaralı Kurul kararı ile "Yenileme Alanı" ilan ediliyor. İstanbul 4.İdare Mahkemesinin 16.10.2018 tarih ve K:2018/1774 sayılı kararı ile 1/5000 ölçekli 14.01.2011 onaylı Perşembe Pazarı Koruma Amaçlı Nazım İmar Planı iptal oluyor. Ancak sonrasında Danıştay 6. Dairesi'nin 28.22.2019 tarihli, 2019/12486 sayılı kararı ile İstanbul 4.İdare Mahkemesinin 2018 tarihli kararı bozularak 1/5000 ölçekli plan meriyet kazanıyor. Bugünlerde ise çok popüler olan ve birçok insanın ziyaret ettiği Galataport Projesi, kamuoyuna ilk defa 2002 yılında tanıtılıyor. Galataport Projesi, Karaköy Rıhtımından Mimar Sinan Üniversitesi Fındıklı Kampüsü'ne kadar uzanan 1.2 kilometrelik sahil şeridinde, 400 bin metrekarelik bir alanı kapsıyor. 7 Temmuz 1993'de Karaköy-Tophane-Salıpazarı çevresi, İstanbul 1 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından Kentsel Sit alanı olarak ilan ediliyor. 15 Aralık 1994'te Bakanlar Kurulu tarafından Turizm Merkezi'ne dönüştürülüyor. Turizmi Teşvik Kanunu aslında koruma yaklaşımını delen, arkasından dolanan en önemli araç. Proje kamuoyuna Mart 2002'de duyuruluyor. Özelleştirme İdaresi ve Kültür ve Turizm Bakanlığı Yatırım ve İşletmeler Müdürlüğüne Karaköy-Tophane-Salıpazarı'nı kapsayan 1/5000 ve 1/1000 ölçekli plan hazırlanıyor. Proje 27 Temmuz 2004'te Koruma Kurulu'na gidiyor. Koruma Kurulu bu planı 20 Ağustos 2004'te reddediyor. Galataport sürecindeki ilk hukuksuzluk bu noktada yaşanıyor. Koruma Kurulu kararına rağmen plan 14 Şubat 2005'te Beyoğlu Belediyesi'nde askıya çıkarılıyor. Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB) Şehir Plancıları Odası Koruma Kararı'nın çığnendiğini belirterek yürütmenin durdurulması için 2 Haziran 2005'te dava açıyor. Daha dava

inceleme sürecindeyken proje 24 Ağustos 2005'te ihaleye çıkılıyor. TMMOB ŞPO ihalenin iptali ve ihale sürecinin durdurulması için de dava açıyor. ŞPO projenin inşa edilmesine imkan verecek imar değişikliğinin iptali için dava açıyor. Danıştay 6. Dairesi bu imar değişikliğini onaylayan Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın kararının yürürlüğünü oybirliğiyle durduruyor ve özelleştirme bölgesindeki imar planı değişikliğini yapma yetkisinin Kültür ve Turizm Bakanlığı'nda değil, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'nda (ÖİB) olduğuna kanaat getiriyor. İhalenin iptalinin ardından ÖİB yeni imar planlarını hazırlamaya başlıyor. 2008'in Mart ayında "1/100.000 ölçekli İstanbul il Çevre Düzeni Planı" hakkında İstanbul 2. idare Mahkemesi tarafından yürütmeyi durdurma kararı veriliyor ve Galataport için de süreç iptal oluyor. 2005'de Kıyı Kanunu'na kurvaziyer liman tanımı geliyor. Özelleştirme programındaki alanlar da düzenleniyor. Kurvaziyer liman tanımı içinde liman alanında apart oteller, konaklama üniteleri, ofis yapıları, bankalar, alışveriş merkezleri gibi çok sayıda yapının yapabileceği tanımlanıyor. Özelleştirme programına alınan ve sahil şeritlerinde, kıyı ve dolgu alanlarında yapılacak yat ve kurvaziyer limanlara Özelleştirme İdaresinin plan yapmasına yönelik bir düzenleme getiriliyor. Böylelikle buradaki Galataport Projesi başlıyor. Bu kapsamda yine hukuksuz yıkımlarla 2017 yılında Karaköy Yolcu Salonu ve Paket Postanesi proje kapsamında yıkılıyor.

2005 yılında 5366 sayılı Yenileme Kanunu yürürlüğe girdi. İlk yenileme alanı olarak Tarlabası Yenileme Alanı ilan edildi. Tarlabası'nda 7 ayrı etap vardı ve ilk etabındaki planlar 9 yapı adasını kapsıyordu. 2007'de projenin ihalesi yapıldı ve proje Koruma Bölge Kurulu tarafından onaylandı. Ancak 2017'de 3. İdare Mahkemesi tarafından bir iptal kararı verildi. Fakat yargı kararlarının geç gelmesi nedeniyle planlar önceden yapılıyor, orayı şekillendiriyor ve artık telafisi olmayan bir durum ortaya çıkıyor. Bu planlarını iptalinde mahkeme tarafından 21.05.2009 tasdik tarihli 1/5000 ölçekli ve 21.12.2010 tasdik tarihli 1/1000 ölçekli Beyoğlu Kentsel Sit Alanı Koruma Amaçlı Nazım ve Uygulama İmar Planlarının iptal edilmesi nedeniyle buradaki yenileme projelerinin planlama esaslarına, kamu yararına ve hukuka aykırı olduğu sonucuna varılarak iptal olması gerektiği yönünde bir karar alınmıştı. Böylelikle Tarlabası Projesi iptal oldu fakat proje hala devam ediyor. Bununla birlikte Cercle d'Orient kompleksi yenileme alanı olan yerlerden bir tanesi. Emek Sineması'nın da içinde bulunduğu Cercle d'Orient kompleksi 2006 yılında, 5366 sayılı yasaya göre Beyoğlu Belediyesi tarafından 'yenileme alanı' olarak ilan edildi. 2009 yılında Koruma Kurulu buradaki yenileme projesini onaylıyor ve Emek Mücadelesi bununla birlikte başlıyor. Aslında Emek Sineması ile birlikte orada hafıza mekanı diye tanımladığımız İnci Pastanesi gibi yerinden edilen, zorla çıkartılan birçok başka mekan da var. Dolayısıyla Beyoğlu'nun İstiklal Caddesi'nin kimliğini oluşturan kodlar buradan çıkıyor ve Beyoğlu başka bir kimliğe bürünmeye başlıyor. 2013'te Emek Sineması tamamen yıkılıyor. Atilla Dorsay Emek'in yıkımını bir kültür olayı olarak tanımlıyor. Emek Sineması'nın yıkılmasıyla yerine Grand Pera AVM yapılıyor ve Emek Sahnesi taklit edilerek üst kata taşınıyor ve AVM'nin içine sıkıştırılıyor.

2011 yılında, Taksim Yayalaştırma Projesi İBB Meclisi tarafından onaylandı. 2012'de Koruma Kurulu da proje için onay verdi. Ardından projenin dayanağı olan 1/5000 ve 1/1000 ölçekli planların İstanbul 1. İdare Mahkemesi tarafından 6 Haziran 2013 tarihinde iptal edilmesi dolayısıyla proje iptal edildi. Buna rağmen proje tamamlandı; hukuksuz bir süreç olarak gerçekleşti. Dolayısıyla bugün karşımıza ölçeği ve sınırları belli olmayan bir beton meydan çıkıyor. Eski kimliğini ve ölçeğini, tanımlı alanını kaybetmiş; ilk projesinde içinde tünel de olmayan alan bu şekilde ortaya çıktı. Bununla birlikte buradaki Topçu Kışlası ısrarı da Gezi Olaylarının yükselmesinde etkili oldu.

Atatürk Kültür Merkezi içinde bulunduğu alanla birlikte sit alanıydı. 1999'da simgesel bir anıt ve milli kültür varlığı olarak tescil edilmiş bir yapıydı. Hem yapım teknolojisi açısından öncü olması, hem de dönem mimarisini temsil etmesi ve simgesel değeri nedeniyle tescile konu bir yapıydı. Sakarya Üniversitesi'nden bu konuda, burası güçlendirilerek muhafaza edilebilir, fonksiyonlarını sürdürülebilir şekilde bir bilirkişi raporu alınmıştı. Buna rağmen Atatürk Kültür Merkezi yıkıldı. Taksim Topçu Kışlası projesine 2013 yılında koruma kurulu tarafından onay verildi. Fakat proje için 2 Numaralı Koruma Kurulu kamu yararına aykırı kararı verdi ve proje Koruma Yüksek Kurulu tarafından iptal oldu. 6. İdare Mahkemesi telafisi mümkün olmayan zararlar doğacağı gerekçesiyle yürütmeyi durdurma kararı verdi. Aynı mahkeme tarafından, 21 Şubat 2014'te "Dava konusu işlemde hukuki isabetsizlik görülmemiştir" gerekçesiyle dava reddedildi. Bununla beraber Taksim Gezi Parkı Koruma ve Güzelleştirme Derneği mahkeme kararının bozulması için Danıştay'a başvuruyor. Bu dönemde, AKM ve çevresi Özel Proje Alanı olarak ilan ediliyor ve tüm parseller Kültürel Tesis Alanı olarak sayılıyor. Aynı zamanda merkezin oturduğu parsel de neredeyse altı yedi kat genişletiliyor. 2017 yılında mahkemenin tescil kararını kaldırılmasıyla Cumhurbaşkanınca yıkılacağı resmen ilan ediliyor. Dolayısıyla bu projelerin kültürel kimlikle tasarlanması bu dönemde yapılan bütün kent suçu planlarının meşrulaştırılmasında bir araç olarak kullanıldı.

2009 yılında 1/100.000 Ölçekli İstanbul İl Çevre Düzeni Planı onaylandı. Bu planda merkezler kademelenmesi içinde Beyoğlu, 1 derece merkez ve turizm alanı içinde yer aldı. Bunun hemen arkasından da 1/5000 ve 1/1000 ölçekli Beyoğlu Koruma Amaçlı İmar Planları 2009 ve 2010 yıllarında onaylandı ancak bu planlar yargıya taşındı. Planların yargıya taşınmasının çok sayıda gerekçesi vardı ve bunlardan bir tanesi ise yapı yoğunluğu içerisinde önemli kültürel ve dönem mimarisi yapılarından biri olan Doğan Apartmanı'nın önünde h:15,50 yapılaşma hakkı tanımlanıyordu. 2009 tarihinde onaylanan bu 1/5000 ölçekli İmar Planı 2017 yılında 10. İdare Mahkemesi tarafından iptal edildi.

Yine aynı dönemlerde Martı Projesi gündemimize girdi. 100 bin metrekareden fazla bir alanı kapsayan "Kanat çırpan dev martı" formundaki "Deniz Terminali İskeleleri Dolgu ve Yakın Çevresi Revizyonu Projesi" 2005 yılında hazırlandı. 2009 yılında da İBB bu projeyi satın aldı. Hemen arkasından İstanbul 2 Numaralı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu projeyi onayladı. 2010 yılında Beyoğlu

kentsel sit alanı koruma amaçlı uygulama imar plan notlarında Kabataş ulaşım transfer alanına yer verildi. 2011 yılında Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) ve plan onayı alındı. 2016 yılında İBB Meclisi bu alanın 1/5000 ve 1/1000 ölçekli imar planlarını onayladı. Yine 2016 yılında proje ile ilgili Koruma Kurulu kararı alındı. 2016 yılında da buraya yönelik “ÇED gerekli değildir” kararı çıktı. Martı Projesi çok büyük tartışmaları da beraberinde getirdi. Proje büyük bir dolgu alanını kapsıyordu, martının tasarımı ile ilgili kaygılar vardı ve bunlarla ilgili yükselen sesler ve itirazlara projenin mimarı dava açtı ancak bu davaları kaybetti.

2016 yılında Perşembe Pazarına yönelik bir Stratejik Plan çalışması hazırlandı. Perşembe Pazarının çevresindeki Haliçport, Galataport gibi alanlarla ilişkisi değerlendirildi. Aynı şekilde buraya yönelik sosyal etki değerlendirme çalışmaları da hazırlandı. Haliçport planları, 2013'te yap-işlet-devret modeliyle 49 yıllığına ihale edilmişti. Bu alanın içinde oteller, apart oteller, ofis yapıları, ticari üniteler, dini tesisler, yeme-içme mekanları, kongre ve kültür merkezleri, sinema ve eğlence merkezleri, iki tane yat limanı yapılması yer alıyordu. Bu projeye ilgili Odalar tarafından dava açıldı. Bu davalara rağmen 2016 yılında buranın 1/5000 ve 1/1000 ölçekli nazım imar planı onaylandı.

Son olarak da Beyoğlu Kültür Yolu Projesi hayatımıza girdi. Bu proje, Tarlabası'ndan başlıyor AKM'yi de içine alarak Galataport'a doğru iniyor. Yani aslında bu proje bir kent suçları rotasını bize çiziyor. Bu bağlamda kültür aracılığıyla bütün kent suçlarını meşrulaştırmanın son örneği olarak da karşımıza çıkıyor.

Mücella Yapıcı (Yüksek Mühendis, Mimar / Mimarlar Odası İstanbul Büyükşehir Şubesi):

Beyoğlu, varoluşundan beri planlama açısından, bir takım toplumsal olaylar açısından ve kentsel gelişmeler açısından bizim kentsel mücadele tarihimizde çok önemli bir yer işgal ediyor. Özellikle Emek Mücadelesi, en son Taksim Topçu Kışlası hukuksuzluğuna karşı Gezi Direnişinin yarattığı Türkiye tarihinin belki de en büyük kentsel ve toplumsal mücadelesi Beyoğlu kaynaklıdır. Ancak Cumhuriyet Dönemi'nde de Beyoğlu üzerinde kentsel müdahaleler hiç eksilmemiştir.

Tarlabası Mücadelesi hem Türkiye'de hem İstanbul'da kentsel mücadele tarihinin çok önemli bir aşamasını teşkil etmektedir. Beyoğlu, İstanbul'un Avrupa'sı denen bir yer ve İstanbul'daki azınlıkların elinde olan ticaret burjuvazisinin ve azınlıkların büyük yangınından sonra yaptıkları o muhteşem kagir binalarla yaşadığı çok da elit bir bölgedir. Tarlabası da İstanbul'un planlı ilk konut yerleşim alanıdır. Bu noktada Tarlabası, Osmanlı'nın yapı üsluplarıyla batının sentezi olan bir Levanten Mimari üslubunun geliştiği bir yer. Tarihe baktığımızda özellikle İngilizlerle olan Ticaret Anlaşmasının iptali ve 1924'teki Mübadeleyle azınlıkların yavaş yavaş İstanbul'u terk etmesi ve 1950'lerde yaşadığımız 6-7 Eylül Olayları Tarlabası'nın ilk yaşayanları tarafından yani azınlıklar tarafından terk edilmesine yol açıyor. Bunun ardından Tarlabası hemen İstanbul'un yoksullarını içine alıyor ve orada başka bir yaşam devam

etmeye başlıyor. Özellikle 1950'lerden sonra Anadolu'dan göç ile gelenlerin yerleştikleri bir alan haline geliyor. Ayrıca 1960'larda ve 1970'lerde İstanbul'un merkezinde çok önemli bir konut stoku olarak da kendisini sürdüren bir yer. Ancak 1980'ler, İstanbul'un küresel bir kent olma hayalinin ilk defa kurulduğu liberal dönemlerdi. Beyrut'un savaşlar nedeniyle ticaret ve eğlence merkezi olma niteliğini kaybetmesiyle Beyrut'un yerine İstanbul'u nasıl küresel bir iş merkezi, ticaret merkezi ve kent haline getiririz tartışmaları başlamıştı. 1986 yılında Tarlabası'ndaki evlerin üzerine "buralar yıkılacak" diye bir takım kağıtlar yapıştırılmaya başlandı. Mimarlar Odası olarak bu durumu ilk defa biz araştırdık ve Bedrettin Dalan'ın "Essen Üniversite'nde yaptırırım" dediği Beşiktaş'tan Samatya'ya bağlanan ve 1. ve 2. Boğaz Köprüsü'nün arasından 3. Boğaz Köprüsü yapılacağı düşüncesiyle Beşiktaş Samatya Otoyolu Projesi ortaya çıktı. Mimarlar Odasındaki mimarlar bölgeye giderek ilk kez kentsel mücadele yerinde, yani arazide yapıldı ve Tarlabası Mücadelesi halkın örgütlenmesi ile başladı. Bu dönemde bir dizi eylem yapıldı. Açıklanan projede Tarlabası'nda toplam 1.100 binanın yıkılması öneriliyordu ve bu 1.100 binanın 400'ü de tesciliydi. O dönemde Turizm Bakanlığı Tarlabası için çok değerli bir proje üretmişti. Turizm Bakanlığı'nın Tarlabası yıkılmadan, tarihi yapıların korunarak Tarlabası'nı turizme kazandıracak bir projesi vardı. Merkezi iktidar bir noktada bütün bunları yok farz etti. Bu süreçte ilk defa kentsel mücadele tarihinde halkla birlikte Beyoğlu Turizm Geliştirme Kooperatifi kuruldu. O dönem farklı bir mücadele biçimi olarak sanat ve sinema kullanıldı. Mimarlar Odası ve Hilmi Etikan tarafından "Tarlabası Tarlabası" isimli bir film yapıldı. Bunların yanı sıra Odalar tarihinde ve Mimarlar Odası tarihinde yargı yolunun kullanıldığı ilk olay Tarlabası yıkımlarıdır. O dönemlerde bugünden farklı durumlar vardı ve yargı da bu alanda ne oluyor diyerek yerine gelip tek tek bu binaları tespit etti. Bu arada davalar sürerken, yürütmeyi durdurma kararları alınmışken Dalan yıkımlara başladı. O sırada Essen Üniversitesi'ne yazı yazıldı ve üniversitenin rektörü "biz böyle bir plan hazırlamadık" dedi. Yargı yürütmeyi durdurma kararları alınmışken Kurul bu planı onaylayanlar hakkında suç duyurusunda bulundu ve plan iptal edildi. Fakat yine de yıkımlar devam etti. 358 bina yıkıldı ve Tarlabası Bulvarı açıldı. Akabinde Tarlabası çöküntüye terk edilmiştir ve bu çöküntü bu sefer de yenileme alanları ilanında farklı bir bahane olarak kullanılmıştır. Bu bağlamda tarihi alanların ranta kurban edilmesinde, orada yaşayan yoksulların ve dezavantajlı grupların oradan çıkarılıp üst düzey kullanıcılar ve inşaat şirketlerine terk edilmesinde yenileme alanları ilanının çok büyük bir etkisi vardır.

Tarlabası Yenileme Alanı 5 mahalleyi ve 9 yapı adasını kapsamaktadır. Aynı zamanda Cercle d'Orient Binası yani Emek Sineması ve yanında hukuksuz bir şekilde duran Demirören iş merkezi de bu alanın içindedir. Tarlabası Yenileme Alanı için 2006'da avan projeler belediyeden onaylanarak geçti. Ardından hemen ihaleye çıkıldı. Burada geçmiş dönemden farklı olarak ihaleye katılan birtakım sermaye grupları önceden alan kapattılar dolayısıyla mülkiyetler el değiştirdi. Süreçte önce insanlar

çok iyi para kazanacakları söylenerek ikna edilmeye çalışıldı. İkna olmayanları da devre dışına çıkarmak için ihaleyi alan Çalık Grubu TOKİ'ye yazı yazarak kamulaştırma istedi. Çalık Grubu ihaleyi alınca Tarlabası'nda hem mülk sahiplerinin hem kiracıların birlikte örgütlendiği Tarlabası Mülk Sahibi Derneği isimli bir halk inisiyatifi kuruldu.

2008 yılında Mimarlar Odası bütün bu avan projelere dava açtı. Bu arada mülk sahipleriyle belediye bir takım görüşmeler yapıyordu. Bir gün insanlar toplantıya çağrıldı, toplantıda katılım belgesi imzalatıldı ve o imzalar onay kabul edildi. Anlaşma sağlanamayınca insanlar yapılarını başka bir kişiye satamamışlar diye tapularına TOKİ tarafından kamulaştırma şerhleri konuldu. O dönemde ilk defa Mimarlar Odası'nın açtığı davaya halk yani oradaki mülk sahipleri ve kiracılar müdahil oldular.

2009 yılında mahkeme Tarlabası'na keşfe geldiğinde bir rapor hazırlandı bu rapor üzerine bizim itirazımız ve davalarımız reddedildi. Bunun yanı sıra bilirkişilere itiraz ettik çünkü bir bilirkişinin meslekten men cezası vardı birinin de Pera Şirketinde ortaklığı vardı. Tarlabası Mülk Sahibi ve Kiracılar Derneği konuyu Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne kadar taşıdı. Ancak davalar sürerken yine birinci Tarlabası yıkımlarında olduğu gibi yıkımlar başladı. 2014'te kamulaştırmalar Danıştay tarafından iptal edildi. 2015'te Danıştay, Mimarlar Odasının açtığı davalarda verilen bütün ret kararlarını iptal etti ve 2017'de Tarlabası Projesi yargı kararıyla iptal edildi.

Kent mücadelesi açısından farklı bir ilk olan Park Otel'in 1989 yılında 1/1000 ölçekli planları yapıldı. Bu planda uzunluğu 86 ve 89 metre olmak üzere iki tane blok vardı. 1992 yılında tekrar Beyoğlu İlçesi 1/5000 ölçekli planları yapılırken bu alan turizm alanına alındı. 1/1000 ölçekli planda yer alan iki gökdelenin yükseklikleri indirildi ve bu sefer bütün silueti yok eden epey yüksek bir blok onaylandı. 1992'de Ayaspaşa Güzelleştirme Derneği tarafından plan ve ruhsat davaları açıldı. 1993'te Danıştay 6. Dairesi sonradan yapılan bu planları şehircilik ilkeleri, kamu yararı ve planlama esaslarına aykırı buldu ve reddetti. Fakat karardan 12 gün sonra 1/5000 ölçekli plan yapıldı. 1993'te Koruma Kurulunun Beyoğlu'nu kentsel sit alanı ilan etmesiyle Park Otel'de yapılan bütün planlar hükümsüz kaldı ve 1993'te bina 17 kat tıraşlandı. Bu yıkımdan sonra Park Otel atıl durumda bırakıldı ve çöküntü haline geldi. 2005'te Galataport'un da ilk talibi olan Offer Ailesi Park Oteli aldı ve 2007'de yeni bir plan yapıldı. Bu plana da biz Mimarlar Odası ve Şehir Plancıları Odası olarak dava açtık ve iki kez yürütmeyi durdurma kararı verildi. Bu süreçte önce 1/1000 ölçekli plan çıktı 2 ay sonra 1/5000 ölçekli plan çıktı. Kültür Bakanlığı ve Belediye yürütmeyi durdurma kararlarına itiraz etti; Danıştay ise reddetti. Plan iptal edilince Otel bu sefer başka bir gruba satıldı. Sonra tekrar yeni bir plan askıya çıktı. Yine her iki plana dava açıldı ve her iki dava da kazanıldı, yürütmeyi durdurma kararları verildi buna rağmen yürütmeyi durdurma kararları varken Beyoğlu Belediyesi tarafından yapı ruhsatı düzenlendi. Mimarlar Odası tarafından buna da dava açtık. Fakat bu kez Danıştay, bizim isteklerimizi reddetti. Bunların yanı sıra davalar Dava İdare Kuruluna taşındı ve bütün planlar iptal edildi.

Emek Sineması Mücadelesinin arkasında duran Demirören AVM çok büyük bir hukuksuzluktur. Bahsettiğimiz bu alan o dönemlerde eski Saray ve Lüks Sinemalarının olduğu ve sevgili rahmetli Kadir Topbaş'ın dedelerinin pastanesi olan Saray Pastanesi'nin bulunduğu, 5 pafta 346 ada 3 parsel diye bilinen Sinehan'dadır ve 1930'ların bir yapısıdır. Beyoğlu'nda geçici yapılaşma koşullarıyla sürekli yapılar yapılmaktadır. Geçici yapılaşma kararlarıyla yapılan bütün projelerde büyük hüsrarla karşılaşsınız. 2004 yılında yine geçici yapılaşma koşullarına göre bu üç parsel için bir proje onaylatılır. Bu proje, zemin + 4 kat ve altında 2 bodrumu olmak üzere 4 katlı bir projedir. Bu projenin inşaatı başlamışken ve projenin ruhsatı varken Demirören Grubu buraya bir AVM yapmak istediğini söyleyerek Kuruldan proje için onay aldı. Bu arada alan Yenileme Alanı ilan edildi. Bu sırada Kurullar değişti ve Demirören AVM'nin yeni projesi 1 Numaralı Yenileme Kuruluna geldi. Bir mücadele alanının da bu Kurulların kendisi olduğunu söylemek gerekmektedir. Demirören Projesi Yenileme Kurulunda incelenirken Cercle d'Orient Binasında Emek Sinemasının olduğu alanın saçak kotu esas alınmıştır ve proje devam ederken yapılan incelemelerde yaklaşık 2,5 - 3 metre gibi bir kaçak irtifa artışı vardır. Bu arada bütün usulsüzlükler tespit edilince Kurul uygulamanın durdurulmasına karar verdi ve bunları yapanlar hakkında suç duyurusunda bulundu. Fakat inşaat devam etti ve o bina açıldı. Bunların yanı sıra bu projeler 3 parsel içindi fakat Yenileme Alanı içinde 1 ve 3 parsel, Ağa Cami'nin karşısında yer alan Ağa Lokantası'nın parseli ve 13 parsel vardı. Bu parseller de sahiplerinin onayları yokken proje içine alındı ve bu insanlar satışa zorlandı. 3 parselde inşaat yapılırken parselin altı oyuldu ve Ağa Lokantası'nın altına girildi ve sahibi burayı satmak zorunda kaldı. Dolayısıyla hala iki tane tescilli parsel kayıptır. Bu parseller inşa sınırı içine alınarak Galataport Projesine dahil olmuştur. Bu arada projede 4 katlı yapı için alınan ruhsattan başka ruhsat alınmadı. Sonuç olarak Emek Mücadelesi sırasında Demirören AVM ile de mücadele edildi.

Mimarlar Odası ve diğer meslek odalarının plan anlamında sürdürdüğü mücadeleler Beyoğlu ve Haydarpaşa örneğinden sonra toplumsal mücadelelerle birleşmiştir ve başka bir kentsel mücadele alanı yaratmıştır. Bu açıdan İBB'nin oturup bütün aktörleri ile konuşma ihtiyacı hissetmesinin nedeni aslında bütün bu kentsel mücadeledir. Bu mücadelelerin başlangıç yeri gerçekten Beyoğlu'dur. Her bir alandaki mücadele de bir panel konusu olacak kadar zengindir.

Emek Sineması, Taksim Camii ve Tarlabası'na bakıldığında aslında bütün bunların 1980'li yıllarda ortaya çıktığını ve ısrarla devam ettirildiklerini görüyoruz. Emek Sineması'nın yıkılacağı 1991 yılında gündeme geliyor. O zamanlar Kurul ve Kültür Bakanlığı projeye müsaade etmiyor ve Emek Sineması'nın hazırlanan avan proje rafa kalkıyor.

Bununla birlikte Emek Mücadelesinde de çok önemli bir mücadele alanı doğdu. Mimarlar Odası'nın davalar açmasının yanı sıra Emek Bizim, İstanbul Bizim Platformu, Emek Sineması'nı Yıkıtmıyoruz Platformu, sanatçılar ve basın ile birlikte mücadele sürdürüldü. Oradaki sanatçıların, sivil toplum

kuruluşlarının ve diğer meslek odalarının hep birlikte alanda verdikleri mücadeleyle Emek Mücadelesi ortaya kondu. Biz o mücadeleyle Emek Sineması'nı yıktırmazdık fakat orada da hileler vardı. Emek Sineması sürecinde son derece kötü bilirkişi raporları vardı ve 3 bilirkişiden 2 kişi aleyhte rapor verdiği halde biri tarafından verilen rapora göre yıkım kararları alındı. Emek de henüz dava sürerken yıkıma başlanmıştır dolayısıyla kent suçu niteliği vardır.

Beyoğlu'nun artık daha fazla tahribata tahammülü kalmamıştır. "Kurtuluş yok tek başına, ya hep beraber, ya hiçbirimiz" diyerek sunuşumu bitiriyorum.

Zeynep Ahunbay (Koruma Mimarı):

Beyoğlu'nun 1993'te kentsel sit alanı olması önemli bir tarih fakat koruma kararlarının alınmamış olması hasarlara ve kayıplara neden oldu. 1993'ten günümüze kadar koruma planlarının tamamlanamaması ve hayata geçirilememesi büyük bir eksiklik. Beyoğlu'nun tarih içinde evrimi, dönüşümü önemlidir. 1422 tarihinde Galata surları dışında fazla bir kentsel gelişme yoktur. 1922 yılına gelindiğinde ise Kasımpaşa, Hasköy, Kağıthane ve Haliç kıyısında yerleşmeler vardır dolayısıyla kent kuzeye doğru yayılmıştır.

Yerleşmelerin tarihi değerlerini korumak için ayrıntılı envanter çalışmaları ve imar planı gerekiyor. Bir koruma imar planı hazırlandı fakat onu incelediğimizde envanter çalışmasının yeterli olmadığını gördük. Galata'da birçok sur kalıntısı ve burçlar var. Bunlar çok fazla müdahale görmüş, özel mülkiyete geçmiştir. Onların yapılan eklerden ayıklanması, Ortaçağ yapıları olarak uygun bir şekilde sunulması gerekiyor. Çünkü Galata İstanbul'un önemli bir parçası ve burası daha önce tescil edilseydi tarihi eserler daha farklı şekilde korunacaktı.

Ortaçağ kenti ile ilgili hala ayrıntılı bir çalışma yok. Yasalarımıza göre Surlar, çeşmeler gibi kentsel öğelerin bakım sorumluluğu belediyeye ait. Galata Kulesi Vakıflara geçti ancak diğer surlar ve burçların kalabilen kısımları için yerel yönetimin harekete geçmesi gerekmekte. Büyük yangınlardan sonra hendekler dolduruluyor, bazı kuleler ve duvarlar yıkılıyor fakat bunların bugün de hala ayakta kalabilmiş olan kısımları var. Onların koruma planında dikkate alınması ve sağlamlaştırılarak korunmaları için çalışmalar yapılması gerekiyor.

Tarihi kentin sunumunda genel görünüş ve silüet çok önemlidir. Galata'nın silüetinde çok farklı bir şekilde yükselmiş olan kütleler ve aykırılıklar olumsuz bir etki yaratmaktadır. Bunların ayıklanması ve düzeltilmesi gerekiyor.

Yağkapanı Mescidi ve çevresini incelediğimizde, burada birtakım değişiklikler olduğunu, son zamanlarda balık lokantalarının her tarafa yayıldığını, lokantaların bacalarının sokağın üstünden geçirildiğini görüyoruz. Ayrıca binaların önlerine masalar kuruluyor ve açıkta mangallar yakılıyor, yani

çok denetimsiz bir durum var. Henüz koruma planı veya koruma projesi olmasa da, bu tür değişikliklerin kontrol edilmesi yerel yönetimin görevi diye düşünüyorum. Ayrıca bu bölgede bazı binaların altında eskiden kalmış olan eserler var fakat tespitler yapılırken binaların içine girilmediği için bunlar tam olarak değerlendirilmemiş.

1950'lerdeki yol genişletmeleri sırasında Fatih döneminden kalma önemli bir Osmanlı yapısı olan Galata Bedesteni'nin önündeki dükkanlar kesilmiş ve Bedesten çıplak bir vaziyette kalmıştır. Şu anda da bakımsız durumdadır ve hırdavatçılar tarafından kullanılmaktadır. Bir başka önemli yapı da çok denetimsiz durumda olan Mimar Sinan'ın eseri Kurşunlu Han'dır. Yapının girişine otomobiller park ediliyor ve bir lokanta açılmış, lokantanın bacası cepheden yükseliyor. Hanın içine baktığınız zaman strüktürel problemler ve kullanım problemleri açıkça görülüyor. Bu önemli yapının parçalanmış olan mülkiyetinin birleştirilmesi için Vakıflarla görüşülmesi ve bir an önce harekete geçilmesi gerekmektedir.

18 yüzyıldan kalan ve Galata'nın önemli tarihi binalarından bir tanesi olan Saksı Han'ın içi çok kötü kullanılmaktadır. Bir başka örnek Mimarlar Odası'na çok yakın bir konumda olan Reis-ül-küttab İsmail Efendi Sıbyan Mektebi ve çevresidir. Yapının altında bir çeşme vardır ve çeşmenin önüne konulan bir takım eşyalar, Sıbyan Mektebi olan kısmının bakımsızlığı ve onun yanında yer alan cephenin yüksekliği dikkati çekmektedir. Bu önemli eser ve çevresinde ele alınması ve iyileştirmesi gereken noktalar vardır. Bu önemli yapıların daha iyi sunulması önemli bir sorundur.

Azapkapı Sokollu Camii, eskiden önünde alçak bir ahşap köprü yer alırken, bugün Unkapanı Köprüsü ile Haliç Metro Köprüsü arasında kalmış olan önemli bir 16. yüzyıl yapısıdır. Bu yapı ile arkasında yer alan Saliha Sultan Çeşmesi, Sebili ile Sokollu Külliyesi'nin hamamlarının bulunduğu alan, ele alınması ve iyileştirilmesi gereken noktalardandır.

Haliç Metro Köprüsü yapılırken, etraftaki yapılar yıkılmış, Galata Surlarına ait bir parça açığa çıkmıştı. Geçen senelerde Surun üst kattaki gözlerinden birisinden bir soba bacasının çıktığını gördüm. Bu bağlamda bu kalıntıların bakımları ve kontrolleri daha iyi bir şekilde yapılmalıdır.

Beyoğlu ilçesi içinde Haliç tersaneleri çok önemli bir kültürel miras alanıdır. Kurul Tersane bölgesini de tescil etmişti fakat korumanın yapılması ayrı bir ilgi, kaynak ve disiplin gerektiriyor. Bu konuda birçok sorun yaşanmaktadır. İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne ait olan ve daha önce şehir hatları tarafından kullanılan kısımların bir an önce iyileştirilerek halka açılması ve ziyaret edilmesi endüstri mirası alanlarının erişilebilir olması açısından önemli. Fakat Tersanenin Haliçport projesi kapsamında gerçekleşen dönüşümü, yeniden kullanımlar ve ek inşaatlar nedeniyle istenilen düzeyde koruma maalesef elde edilemedi.

Bir önemli dönüşüm de Sütluçe Mezbahası'nda olmuştu. Burada eklerle genişleyen bir Kongre Merkezi ortaya çıktı. Bu süreçte özgün yapıdan fedakarlıklar yapıldı. Kasımpaşa'da Piyale Paşa Camii ve çevresi sorunları çok olan bir tarihi alandır. 16. yüzyılda Kaptan-ı Derya Piyale Paşa tarafından yaptırılan ve çok değerli olan Külliye, 19. yüzyılda yeşil alanlar içindeydi. Çok yakın tarihlere kadar önünde, yanında bostanlar bulunuyordu ve onlarla ilgilenen, korumak için mücadele eden kişiler de vardı. Ancak yeni yapılaşmalarla bu alan da maalesef yapılaşmış ve caminin genel görüntüsü kapanmıştır.

Hazırlanması uzun yıllar alan Beyoğlu koruma imar planında 1950'lerdeki yol genişletmeleri sırasında veya başka nedenle yıkılan mescitlerin ihyası konusuna vurgu vardı. Önerilen ihyalarla ilgili tespitler yaparak, yok olan tarihi yapıların yetersiz veri ile rekonstrüksiyonuna itiraz etmiştik fakat bazıları yeniden yapıldı. Karaköy'deki Merzifonlu Kara Mustafa Paşa Mescidi ile ilgili ihya projesinin onaylandığı ve Ticaret Odası tarafından destekleneceği söyleniyordu. Umarım bu proje gerçekleşmez. Başka bir aykırı ihya projesi Topçu Kışlası'dır. Bu konuda çok mücadele oldu. Umarım bu hatalı projede artık unutuldu.

Yeniden yapımlar, ekler yeşil alanları veya açık alanları işgal ederek yapıldıklarında büyük problem yaratabiliyor. Maksim Gazinosu'nun arkasında bir otopark, açık alan vardı. Maksim Yenilemesinde alanın tümü inşa edilmiş durumdadır. Halbuki Taksim çevresinde, Gezi Parkı ve diğer küçük yeşil açık alanlar insanların deprem sonrasında toplanmaları için gerekli yerlerdi. Ölçek değişiklikleri de tarihi çevrede olumsuz görüntülerin ortaya çıkmasına neden oluyor. Maksim Gazinosu'nun arkasında kalan ve karşısında anıtsal bir çeşme olan Kazancı Mescidi, ölçek değişikliklerinin yarattığı kontrastlı veya anlamsızlaştırılma için uygun bir örnek. Bunların hepsi koruma planında düşünülerek yapılması gereken uygulamalar fakat yaratacağı etki düşünülmeden verilen yüksekliklerle çevrenin ölçeği değiştiriliyor.

1950'lerdeki yol genişletmeleri sırasında kaldırılan kütleleri eski Tophane resimlerinde görüyoruz. Nusretiye Camii'nin karşısında yola terk edilmiş olan bir yamaç var. Burası önceki Belediye Başkanı Kadir Topbaş'ın Mimar Sinan Üniversitesi'ne müze yapması için verdiği alandır. Burada 3 katlı bir bina projesi başlatılmıştı. Yapılan kazılarda birtakım kalıntılar çıktı. Yol genişletilirken yola terk edilmiş alanın inşaata açılması söz konusu değilken usulsüz bir iş yapılmıştır. Umarız bu alandaki arkeolojik kalıntılar korunur.

Galataport ve Galataport'a gelecek olan kocaman kurvaziyer gemilerinin yarattığı kontrast, şehrin çok değerli alanlarının büyük kütlelerle değiştirilmesi ve özellikle Nusretiye Camii Saat Kulesi'nin önünün tamamen kapatılması hiçbir koruma ve planlama kapsamına girmeyen aykırı uygulamalardır. Bu

yanlışların kanunlar ve yönetmelikler değiştirilerek yapılması bizleri koruma açısından çok kötü bir duruma getirmektedir.

Koruma ile ilgili ilkelere dikkat etmek ve birlikte çalışmak Beyoğlu için daha iyi planların ortaya çıkmasına katkıda bulunacaktır diye düşünüyorum.

DEğERLENDİRME VE KAPANIş

Fatih Doğan (İBB şehir Planlama Müdürü / Panel Moderatörü):

Beyoğlu gibi tarihi, kültürel, maddi ve manevi değer taşıyan bir bölgede kent suuna dönüşen müdahaleler maalesef geri dnlemeyen sonuçlara yol açtı. Beyoğlu'nda en büyük problemimiz parçacıl plan ve proje çalışmalarının olması bu bağlamda Beyoğlu Senin adı ile yürüttüğümüz Beyoğlu Stratejik Plan alışması aslında bütün bu problemleri kapsıyor. Çünkü bir kent parçasını çevresinden ayırıştırdığınızda, çevresine hiç dikkat etmeden ve herhangi bir ilkeniz olmadan plan ve proje geliştirdiğinizde kötü sonuçlar ortaya çıkıyor. Bu bakımdan bütüncül bir şekilde, birbiriyle konuşan ve örtüşen dengeli bir plan ve proje geliştirmek çok önemli. Alanda tarihi değerlerimizi korumak için ilke ve politikalarımızı belirleyeceğiz ve müdahale alanlarını bir program dahilinde finansman ve modelini de zerek ele alacağız.

İBB şehir Planlama Müdürü ve Panel Moderatörü Fatih Doğan'ın değerlendirme konuşmasının ardından YouTube canlı yayınından gelen sorular, konuşmacılar tarafından cevaplanmıştır.

- Geçtiğimiz günlerde yıkım kararı alınan Zürafa Sokak, kültürel miras olarak değerlendirilmeli midir? Eğer yle ise bu mirasa sahip çıkmak için ne yapılmalıdır?*
- İBB Miras'ın 1200'n üzerinde tarihi yapının onarımı için çalışmaları var. Bunun İstanbul'daki yapıların korunmasına ne kadar katkısı olur? Bu projeler gibi neler yapılabilir?*
- şehir plancısı olarak hocalarımın fikrini almak istediğim bir konu var. Plan yaparken biz plancıların yasal olarak sorunu olmayan ancak şehircilik ilkelerine aykırı kurul kararları, onaylanmış planlar ve projeler hakkında tavrı ne olmalıdır?*
- Neo-liberalizmin kentsel mekanlar üzerindeki yarattığı baskıların önlenmesi için neler yapılmalıdır?*

Mücella Yapıcı (Yüksek Mühendis, Mimar / Mimarlar Odası İstanbul Büyükkent şubesi):

Zürafa Sokak'a baktığınızda oradaki yapıların durumu bir hafızadır. Sonuçta oradaki fonksiyonlar değişmiş olabilir fakat kentin landmarklarından biridir. Bu bağlamda orada yapılacak çalışmalarda en azından yapılar konusunda kültürel miras olarak yaşanmışlıkları hatırlamakta fayda var.

Neo-liberalist felsefe ya da ideoloji, son derece kamusal olanı çökertip, meslek ahlakını, meslek etiğini ve mesleğin kurallarını sermayenin çıkarları doğrultusunda dejenere edebilmenin felsefesidir. Burada denetimsizlik, hesap sormayan bir toplum, hesap vermeyen idareler ve şeffaf olmayan kararlar, gelenin hiçbir şekilde herhangi bir hem meslek etiğine, toplumsal faydaya ve kamu yararına uymasına gerek olmadığı kanısını yarattı. Aslında bu evrensel bir sorundur. Sonuç olarak mimarlık ve şehir plancısı meslekleri ne yazık ki kentler üzerinde mekanı bir şekilde kullanım değeri ile değil değişim değeriyle pazarlayan ve kentsel mekanı sermayenin öznesi haline getiren kararlar almıştır. Toplumda da bir demokrasi, kenti koruma, yaşadığı alanı koruma gibi bir mücadele deneyimi olmadığı için bizlerin mesleklerinde meslektaşlarımız arasında bu konuda bir takım meslek etiğine ve ilkelerine uyma zorunluluğu göz ardı edilmektedir. Eğer mesleki denetim konusunda hiçbir şey yapılmazsa ve meslek odalarındaki denetim zorunlu kılınmazsa bütün bu kaçışlar olacaktır. Dolayısıyla bu durum meslektaşlar arasında çok büyük eşitsizliğe yol açmaktadır. Meslek etiğine sahip ve toplumsal fayda ya da mesleğin evrensel kurallarına uygun hareket eden mimarlar ve şehir plancıları işsiz kalmakta, fakat sermayenin istediği gibi her yere imza atan meslektaşlarımız da her türlü işi yapabilmektedirler. Burada bir denetim mekanizması da yok. Bu bağlamda meslek odalarına ve yerel yönetimlere çok büyük sorumluluklar düşmektedir. Sonuç olarak, neo-liberalizm ideolojisi bireysellik üzerinden bütün insanlarda çöküş yarattığı gibi bizim mesleğimizde de çöküş yarattı. Bu noktada bir an önce mesleki denetim uygulamasının ortak protokollerde hayata geçirilmesi çok ciddi faydalar sağlayacaktır.

Pelin Pınar Giritlioğlu (Şehir Plancısı / Şehir Plancıları Odası İstanbul Şubesi):

Zürafa Sokak'ta somut olmayan bir kültür mirası var. Tarihi kimlik açısından baktığımızda Arnavut Kaldırım'lı bir sokak ve sokakta bir Ermeni Kilisesi var. Bu anlamda hem fiziksel çevresi ile hem de emek alanı olarak anlamı ve karşılığı var. Dolayısıyla burası, mirasın bir parçası ve kentin hafızasına kazınmış alanlardan bir tanesi. Bu nedenle Zürafa Sokak'ın korunmaya değer niteliği olduğunu söyleyebilirim.

Uzun yıllardır meşruiyet meselesi şehir plancısı olarak bizim en önemli sorunlarımızdan bir tanesidir. Öyle planlar geliyor ki hukuki olarak hiçbir problemi yok gibi görünüyor fakat baktığınız anda zaten meşru bir plan olmadığını kolaylıkla görebiliyorsunuz. Burada plancının üzerine düşen görev, plancının kamuda veya özel sektörde çalışma durumu farklı adımlar atabileceğini gösterir fakat en önemlisi, bu tip yasal olmayan yani planlama ilkelerine aykırı olan veya aykırı gördükleri kurul kararlarının yargıya taşınabilmesi için adım atmalarıdır. Meslek odaları ile ya da taraflarla irtibat kurmak ve bunları yargıya taşımak doğru adım diyebilirim. Bunun yanı sıra yapılacak planlamayı da planlama ilkeleri sınırları içinde çözebilecek yollara başvurmak da doğru olur. Yani yasa ve plan koşulları, planlama ilkelerini ters-düz eden koşullar tanımlıyor diye bunları da sonuna kadar

uygulamak gerekmiyor. Bu koşullar çerçevesinde dahi bazı sınırlar çizmek ve belli ilkeleri gözetmek bir plancının görevi olacaktır. Ancak dediğim gibi öncelikle planların iptali ve kurul kararlarının iptali için mücadele yollarını uygulaması doğru olur diyebilirim.

Zeynep Ahunbay (Koruma Mimarı):

İBB'nin üzerinde çalışma yürüttüğü 1200 yapının ölçeği önemlidir çünkü bu kapsama surlar gibi devasa yapılar da çeşmeler gibi küçük ölçekli kültür varlıkları da girebilir. Ayrıca önceden restore edilmiş yapıların izlenmesi, bakımı da çok önemli. Restore edilmiş olan yerlerde ağaçlar büyüyor, yapının önüne bir takım ekler geliyor, dolayısıyla onların elden geçirilmesi, sürekli bakım yapılması, otların ve ağaçların temizlenmesi çok emek gerektirir. 1200 yapının seçimi hangi kriterlere göre belirleniyor açıklanmalıdır. Örneğin, Kurşunlu Han Galata için çok önemlidir. Yıllardır hiçbir iyileşme yok aksine bu han parça parça satılmış olduğu için farklı mülk sahipleri kendilerine göre onarım yapıyorlar. Önceki yıllarda Kurulda, Tarihi Yarımada'daki hanlar için bütün ortakların birleşerek bir proje hazırlaması ve ortak girişimle restore edilmesi, yani han odalarının farklı şekillerde restore edilmemesi şeklinde karar alınmıştı. Galata'nın tanınması ve turizmi açısından da tarihi çevrenin bakımlı olması çok önemli çünkü İstanbul'a gelen turistler Galata Kulesi'ne çıkıyor. Bununla birlikte Beyoğlu sadece kültür yolu için seçilen binalardan oluşmuyor. Başka yapılar da var dolayısıyla onları da daha iyi sunarak ziyarete açmak ve kültür rotasını geliştirmek önemli. şu andaki kültür yolu çok kısıtlı ve Beyoğlu'nu ifade etmiyor.

Panel Moderatörü Fatih Doğan panel çıktılarını şöyle özetledi:

Beyoğlu ile ilgili çalışmalarımız yaklaşık bir buçuk senedir sürüyor ve programımıza göre önümüzdeki yaz ortalarına kadar da devam edecek. Tüm çalışmalarımızı "beyoglusenin.ist" adresinden takip edebilirsiniz. Aynı zamanda "sehirplanlama.ibb.istanbul" adresinden de takip edebilirsiniz diyerek sözlerini bitirdi ve kapanışı yaptı.